

De Middeleeuwen

400-800 volksverhuizingen & verval 800-1000 monniken & ridders
1000-1500 steden & staten

INLEIDING

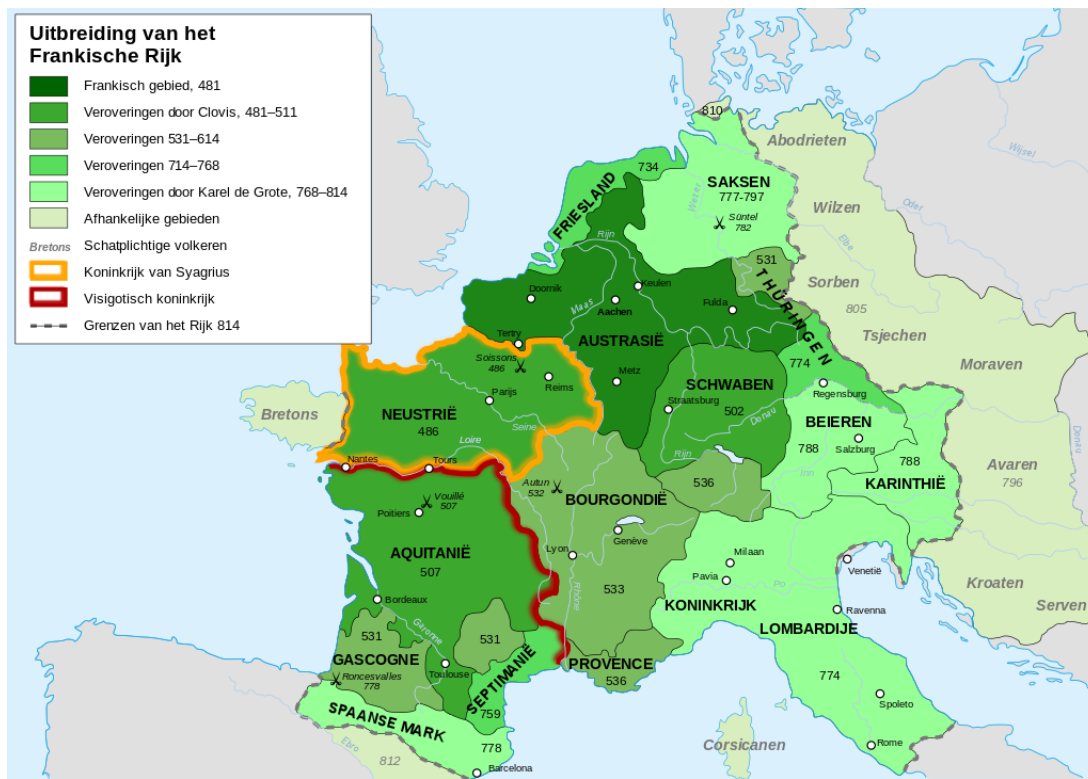
Europa

In de vorige les hebben we de ontwikkelingen in het Zuidoosten van Europa na de val van het Romeinse rijk behandeld: het Byzantijnse rijk.

Het Noordwestelijk deel van Europa valt buiten het Byzantijnse Rijk. Hier komt men in eerste instantie terecht in de ‘Donkere Middeleeuwen’. Zo genoemd omdat Europa tot ca. 800 geplaagd wordt door epidemieën en volksverhuizingen waardoor verval en chaos ontstaat.

In deze verwarrende tijd is er dus bepaald geen sprake van een Europese eenheid, laat staan van een West Europese cultuur.

Omstreeks de 8^e eeuw, als Karel de Grote aan de macht komt, ontstaat er pas weer een eenheid als basis voor een West Europese cultuur (onder de naam: Frankische rijk).

De invloed van de kerk

In heel Europa wordt de kerk steeds machtiger. Abdiën verwerven grote landerijen, worden steeds rijker en bouwen enorme kerken en kloosters.

Voorbeeld van een manuscript-illuminatie
(zie voor dit onderwerp verderop in de reader)

Europa wordt gekerstend (bekeerd tot het Christendom), onder andere door Ierse monniken. Zij verspreiden door heel Europa een cultuur van religieuze manuscripten.

Door de ontwikkeling van ambachten en de opkomst van de handel worden de steden zelfstandiger, meer internationaal, en vooral rijker en machtiger. Dit bevordert de kunst en cultuur enorm. Niet alleen de kerk en de vorst geven opdrachten aan architecten en kunstenaars, ook de rijke burgers gaan dat doen.

VOORBEELDEN VAN KUNST- EN CULTUURUITINGEN UIT DE MIDDELEEUWEN

Tapijtwerk

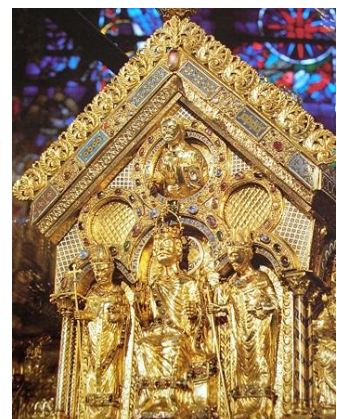
Om kastelen warm te houden werden tapisserieën (geborduurde wandkleden) gebruikt. Het maken van de kleden was zeer kostbaar en daardoor voorbehouden aan de rijken. Een spectaculair voorbeeld is het tapijt van Bayeux. Het is 70 meter lang en 50 centimeter hoog. Het is wol geborduurd op linnen, en verbeeldt de slag bij Hastings uit 1066, toen Willem de Veroveraar vanuit Normandië Engeland binnenviel.

Edelsmeedkunst en Illuminaties (= boekverluchtingen)

Edelsmeedkunst

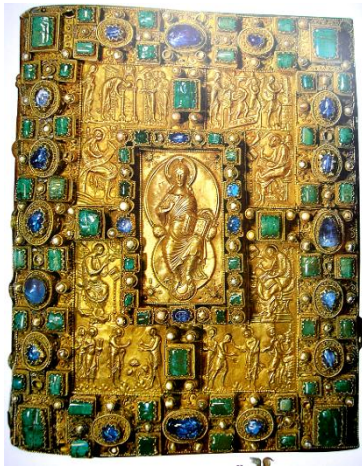

Ivoor en edelmetalen als goud en zilver werden kunstig toegepast. Vooral op religieuze voorwerpen, zoals kruisen en kelken, en reliekhouders (waarin relikwieën (beenderen) van heiligen werden bewaard). En natuurlijk de regalia (kroon, scepter enz.) van koningen en de keizer.

Kroon en reliekschrijn van Karel de Grote

Manuscripten, Miniaturen en boekverluchtingen (Illuminaties)

Links Boekband 9^e eeuw, rechts een verluchting van de letter D

De belangrijkste manuscripten werden gebonden in kostbare boekbanden. De teksten zelf werden met inkt of met pigmenten geschreven. De pagina's werden 'verluchtigd' met tekeningen (miniaturen). Dit wordt ook wel 'illuminatie' genoemd.

Vestingsteden

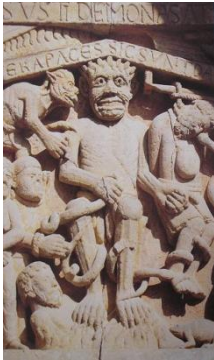
De enorme economische bloei van de steden leidde tot bouw van stadsmuren en verdedigingswerken.

De vestingstad Carcassonne (Frankrijk)

Een foto van de vestingstad Carcassonne in Frankrijk laat zien dat er weinig veranderd is aan dit stadje.

Beeldhouw- en schilderkunst

Reliefkunst

Beeldhouwkunst

Frescokunst

Verhalen uit de bijbel werden aangebracht op binnen- en buitenmuren van de kerk. Als het verhaal op een binnenmuur werd geschilderd spreekt men van fresco* (schildertechniek). Voor de buitenmuren werd de beeldhouw- en de reliëf beeldhouwtechniek gebruikt.

Deze twee technieken zag men verder terug op het dak (waterspuwers), op de deuren die vaak van brons waren en op de timpaan (dat is een ruimte boven de ingang van een gebouw). Op het altaar stonden zgn. retabels** in houtsnijwerk.

Verder stonden in de kerk zelf beelden van hout, gips of steen.

Timpaan met het Laatste Oordeel, ca. 1300

Retabel, ca. 1300

Nawoord

Deze reader is een zeer, zeer summiere vlucht door de Middeleeuwen.

Op deze les volgt de les Renaissance. Deze tijdperiode biedt veel boeiende ontwikkelingen op het gebied van de beeldende kunst en zal uitgebreider behandeld worden.

***Een fresco is een muur- of plafondschildering waarbij de verf direct op de natte kalk wordt aangebracht zodat zij daarmee, na droging, één geheel vormt. Het voordeel van fresco's is dat de pigmenten, die door de kalklaag geabsorbeerd worden, zeer duurzaam zijn. Het nadeel is dat latere correcties niet mogelijk zijn.**

**** Een retabel, ook wel altaarretabel, is een schilder- of beeldhouwwerk dat bedoeld is om in een kerkgebouw op een altaar te plaatsen of aan de muur achter een altaar te bevestigen. Meestal bestaat een retabel uit meerdere panelen, al dan niet met scharnieren aan elkaar bevestigd.**

-----einde-----